

28

I/2020

МУЗИКОЛОГИЈА
USICOLOGY

Руско-српске
културне везе
у огледалу
музике

Russian-Serbian
Cultural Relations
Reflected
in Music

Гост уредник ВЕСНА САРА ПЕНО
Guest Editor VESNA SARA PENO

Часопис **МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САНУ**
Journal of **THE INSTITUTE OF MUSICOLOGY SASA**

МУЗИКОЛОГИЈА
Часопис Музиколошког института САНУ
MUSICOLOGY
Journal of the Institute of Musicology SASA

~
28 (I/2020)
~

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК / EDITOR-IN-CHIEF
Александар Васић / Aleksandar Vasić

РЕДАКЦИЈА / EDITORIAL BOARD
Ивана Васић, Јелена Јовановић, Данка Лајић Михајловић, Ивана Медић, Биљана Милановић,
Весна Пено, Катарина Томашевић /
Ivana Vesić, Jelena Jovanović, Danka Lajić Mihajlović, Ivana Medić, Biljana Milanović, Vesna Peno,
Katarina Tomašević

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ / EDITORIAL ASSISTANT
Милош Браловић / Miloš Bralović

МЕЂУНАРОДНИ УРЕЂИВАЧКИ САВЕТ / INTERNATIONAL EDITORIAL COUNCIL
Светислав Божић (САНУ), Џим Семсон (Лондон), Алберт ван дер Схоут (Амстердам), Јармила
Габријелова (Праг), Разија Султанова (Лондон), Денис Колинс (Квинсленд), Сванибор Петан
(Љубљана), Здравко Блажековић (Њујорк), Дејв Вилсон (Велингтон), Данијела Ш. Берд (Кардиф) /
Svetislav Božić (SASA), Jim Samson (London), Albert van der Schoot (Amsterdam),
Jarmila Gabrijelova (Prague), Razia Sultanova (London), Denis Collins (Queensland), Svanibor Pettan
(Ljubljana), Zdravko Blažeković (New York), Dave Wilson (Wellington), Danijela Š. Beard (Cardiff)

Музикологија је рецензирани научни часопис у издању Музиколошког института САНУ. Посвећен је проучавању музике као естетског, културног, историјског и друштвеног феномена и примарно усмерен на музиколошка и етномузиколошка истраживања. Редакција такође прихвата интердисциплинарне радове у чијем је фокусу музика. Часопис излази два пута годишње. Упутства за ауторе се могу преузети овде: <http://www.doiserbia.nb.rs/journal.aspx?issn=1450-9814&pg=instructionsforauthors>

Musicology is a peer-reviewed journal published by the Institute of Musicology SASA (Belgrade). It is dedicated to the research of music as an aesthetic, cultural, historical and social phenomenon and primarily focused on musicological and ethnomusicological research. Editorial board also welcomes music-centred interdisciplinary research. The journal is published semiannually. Instructions for authors can be found on the following address: <http://www.doiserbia.nb.rs/journal.aspx?issn=1450-9814&pg=instructionsforauthors>

ISSN 1450-9814
eISSN 2406-0976
UDK 78(05)

БЕОГРАД 2020.
BELGRADE 2020

Одрицање од одговорности / Disclaimer

Садржај објављених текстова одражава искључиво ставове њихових аутора. Уредник и редакција не носе одговорност за тачност изнетих података. Електронске адресе и линкови тачни су у тренутку објављивања ове свеске. Уредник и редакција не одговарају за трајност, тачност и прикладност линкованог садржаја. /

The content of published articles reflects only the individual authors' opinions, and not those of the editor and the editorial board. Responsibility for the information and views expressed in the articles therein lies entirely with the author(s). Electronic addresses and links are correct at the moment of the publication of this volume. The editor and the editorial board are not responsible for the persistence or accuracy of urls for external or third-party websites referred, and do not guarantee that any content on such websites is, or will remain, accurate and appropriate.

ПРЕВОДИОЦИ / TRANSLATORS

Ивана Медић, Марија Голубовић, Милош Браловић, Александар Васић / Ivana Medić, Marija Golubović, Miloš Bralović, Aleksandar Vasić

ЛЕКТОР ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК / ENGLISH-LANGUAGE EDITING

Ивана Медић / Ivana Medić

ЛЕКТОРИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК / SERBIAN-LANGUAGE EDITING

Мирјана Нешић, Александар Васић / Mirjana Nešić, Aleksandar Vasić

КОРЕКТУРА / PROOFREADING

Милош Браловић / Miloš Bralović

ДИЗАЈН И ТЕХНИЧКА ОБРАДА / DESIGN & PREPRESS

Студио Omnibooks, Београд / Studio Omnibooks, Belgrade

ШТАМПА / PRINTED BY

Скрипта Интернационал, Београд / Scripta Internacional, Belgrade

Часопис је индексиран на <http://doiserbia.nb.rs/>, <http://www.komunikacija.org.rs> и у међународној бази ProQuest. /

The journal is indexed in <http://doiserbia.nb.rs/>, <http://www.komunikacija.org.rs> and in the international database ProQuest.

Издавање ове публикације подржало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије /

The publication of this volume was supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia

САДРЖАЈ / CONTENTS

РЕЧ УРЕДНИКА / EDITOR'S FOREWORD

11–14

ТЕМА БРОЈА / THE MAIN THEME
РУСКО-СРПСКЕ КУЛТУРНЕ ВЕЗЕ У ОГЛЕДАЛУ
МУЗИКЕ / RUSSIAN-SERBIAN CULTURAL RELATIONS
REFLECTED IN MUSIC

Госћи уредник **ВЕСНА САРА ПЕНО** / Guest Editor **VESNA SARA PENO**

Vesna Sara Peno

HOW MUCH WE DO (NOT) KNOW ABOUT RUSSIAN-SERBIAN
CHANTING CONNECTIONS

Vesna Sara Peno

КОЛИКО (НЕ) ЗНАМО О РУСКО-СРПСКИМ ПОЈАЧКИМ ВЕЗАМА
17–32

Tatjana Subotin-Golubović

A RUSSIAN TRIODON STICHERARION FROM THE LATE 12TH CENTURY
– MS HILANDAR 307

Татјана Субојин-Голубовић

РУСКИ ТРИОДНИ СТИХИРАР С КРАЈА XII ВЕКА

– РУКОПИС ХИЛАНДАР 307

33–46

Natal'ia Viktorovna Mosiagina

CHANTS IN HONOUR OF THE GREAT MARTYR PRINCE LAZAR OF SERBIA
IN THE OLD RUSSIAN NOTATED MANUSCRIPTS

Наталья Викторовна Мосягина

ПЕСНОПЕНИЯ В ЧЕСТЬ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА КНЯЗЯ ЛАЗАРЯ СЕРЬСКОГО В
ДРЕВНЕРУССКИХ НОТИРОВАННЫХ РУКОПИСЯХ

47–60

Natal'ia Vasil'evna Ramazanova

SERVICES TO RUSSIAN AND SERBIAN SAINTS IN THE CONTEXT OF THE
ANNUAL CIRCLE OF CHURCH SINGING OF THE 16TH–17TH CENTURIES

Наталья Васильевна Рамазанова

СЛУЖБЫ РУССКИМ И СЕРБСКИМ СВЯТЫМ В КОНТЕКСТЕ ГОДОВОГО
КРУГА ЦЕРКОВНОГО ПЕНИЯ XVI–XVII ВЕКОВ

61–77

Vladimir Simić

POLITICS, ORTHODOXY AND ARTS: SERBIAN-RUSSIAN CULTURAL
RELATIONS IN THE 18TH CENTURY

Владимир Симић

ПОЛИТИКА, ПРАВОСЛАВЉЕ И УМЕТНОСТ: СРПСКО-РУСКЕ КУЛТУРНЕ ВЕЗЕ
У XVIII ВЕКУ

79–98

Jelena Mežinski Milovanović

A CONTRIBUTION TO RESEARCHING RUSSIAN-SERBIAN CONNECTIONS
IN SACRAL AND COURT PAINTING AND ARCHITECTURE THROUGH THE
OPERA OF RUSSIAN EMIGRANTS IN SERBIA BETWEEN THE WORLD WARS:

EXAMPLES OF ADOPTING RUSSIAN MODELS

Јелена Межински Миловановић

ПРИЛОГ ИСТРАЖИВАЊУ РУСКО-СРПСКИХ ВЕЗА У ЦРКВЕНОМ И
ДВОРСКОМ СЛИКАРСТВУ И ГРАДИТЕЉСТВУ КРОЗ ОПУСЕ РУСКИХ
ЕМИГРАНАТА У СРБИЈИ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА: ПРИМЕРИ
ПРЕУЗИМАЊА РУСКИХ МОДЕЛА

99–124

Marija Golubović

„A RUSSIAN CHOIR THAT RUSSIA HAD NEVER HEARD BEFORE“:
THE DON COSSAK CHOIR SERGE JAROFF ON THE CONCERT STAGE IN THE
INTERWAR BELGRADE

Марија Голубовић

„РУСКИ ХОР КОЈИ РУСИЈА НИЈЕ ЧУЛА“:

ХОР ДОНСКИХ КОЗАКА СЕРГЕЈА ЖАРОВА НА КОНЦЕРТНОЈ СЦЕНИ
МЕЂУРАТНОГ БЕОГРАДА

125–145

VARIA

Žarko Cvejić

WILLIAM BYRD AND THE LIMITS OF FORMAL MUSIC ANALYSIS

Жарко Цвејић

ВИЛИЈАМ БЕРД И ГРАНИЦЕ ФОРМАЛНЕ МУЗИЧКЕ АНАЛИЗЕ

149–158

Senka Belić

ON THE CONNECTION OF MUSICAL RHETORICAL STRATEGIES AND
MARIAN TOPIC/TOPOS IN RENAISSANCE MOTETS

Сенка Белић

О ВЕЗИ МУЗИЧКО РЕТОРИЧКИХ СТРАТЕГИЈА И МАРИЈАНСКОГ ТОПОСА У
РЕНЕСАНШНИМ МОТЕТИМА

159–171

Ewa Schreiber

„TOTE ABER LEBEN LÄNGER“.

THE SECOND VIENNESE SCHOOL AND ITS PLACE IN THE REFLECTIONS OF
SELECTED COMPOSERS FROM THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY
(HARVEY, LIGETI, LUTOSŁAWSKI, LACHENMANN)

Ева Шрајбер

„TOTE ABER LEBEN LÄNGER“.

ДРУГА БЕЧКА ШКОЛА И ЊЕНО МЕСТО У ПРОМИШЉАЊИМА ОДАБРАНИХ
КОМПОЗИТОРА ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА (ХАРВИ, ЛИГЕТИ,
ЛУТОСЛАВСКИ, ЛАХЕНМАН)

173–204

Dragan Latinčić

CENTRAL ROTATION OF REGULAR (AND IRREGULAR) MUSICAL POLIGONS

Драган Лајинчић

ЦЕНТРАЛНА РОТАЦИЈА ПРАВИЛНИХ (И НЕПРАВИЛНИХ) МУЗИЧКИХ
ПОЛИГОНА

205–234

Maja Radivojević

VLACH VOCAL TRADITIONAL MUSIC FROM THE REGION OF HOMOLJE IN
THE LEGACY OF OLIVERA MLADENOVIĆ

Маја Рагивојевић

ТРАДИЦИОНАЛНА ВОКАЛНА МУЗИКА ВЛАХА У ХОМОЉУ У
ЗАОСТАВШТИНИ ОЛИВЕРЕ МЛАДЕНОВИЋ
235–256

**НАУЧНА КРИТИКА И ПОЛЕМИКА
/ SCIENTIFIC REVIEWS AND POLEMICS**

Соња Цвејковић

ИВАНА ВЕСИЋ, ВЕСНА ПЕНО, ИЗМЕЂУ УМЕТНОСТИ И ЖИВОТА.
О ДЕЛАТНОСТИ УДРУЖЕЊА МУЗИЧАРА У КРАЉЕВИНИ СХС/
ЈУГОСЛАВИЈИ. БЕОГРАД, МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2017.
ISBN: 978-86-80639-35-2
259–261

Весна Сара Пено

ИВАНА ВЕСИЋ, КОНСТРУИСАЊЕ СРПСКЕ МУЗИЧКЕ ТРАДИЦИЈЕ У
ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА, БЕОГРАД, МУЗИКОЛОШКИ
ИНСТИТУТ САНУ, 2018.
ISBN 978-86-80639-36-9
263–269

Мирјана Закић

ДАНКА ЛАЈИЋ МИХАЈЛОВИЋ И ЈЕЛЕНА ЈОВАНОВИЋ (УР.), КОСОВО И
МЕТОХИЈА: МУЗИЧКА СЛИКА МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТИ 50-ИХ И 60-ИХ
ГОДИНА XX ВЕКА, БЕОГРАД, МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2018. /
DANKA LAJIĆ MIHAJLOVIĆ AND JELENA JOVANOVIĆ (EDS.), KOSOVO AND
METONIJA: A MUSICAL IMAGE OF MULTICULTURALISM IN THE 1950S AND
1960S, BELGRADE, INSTITUTE OF MUSICOLOGY SASA, 2018.
ISBN 978-86-80639-47-5
271–275

Сања Ранковић

МАРИЈА ДУМНИЋ ВИЛОТИЈЕВИЋ, ЗВУЦИ НОСТАЛГИЈЕ: ИСТОРИЈА
СТАРОГРАДСКЕ МУЗИКЕ У СРБИЈИ, БЕОГРАД, ЧИГОЈА ШТАМПА,
МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2019.
ISBN 978-86-531-0502-0
277–280

Ivan Moody

POLINA TAMBAKAKI, PANOS VLAGOPOULOS, KATERINA LEVIDOU
AND RODERICK BEATON (EDS.), MUSIC, LANGUAGE AND IDENTITY IN
GREECE. DEFINING A NATIONAL ART MUSIC IN THE NINETEENTH AND
TWENTIETH CENTURIES, LONDON AND NEW YORK, ROUTLEDGE, 2020,
ISBN 978-1-138-28002-1
281–283

IN MEMORIAM

Бојана Радовановић

БЕСНА МИКИЋ (БЕОГРАД, 30. МАЈ 1967 – БЕОГРАД, 30. ОКТОБАР 2019)
287–290

КОСОВО И МЕТОХИЈА:

Музичка слика мултикултуралности 50-их и 60-их година XX века /

KOSOVO AND METOHIJA:

A MUSICAL IMAGE OF MULTICULTURALISM IN THE 1950s AND 1960s

Уреднице: др Данка Лајић Михајловић и др Јелена Јовановић, дописни члан
САНУ / Editors: Danka Lajić Mihajlović, PhD and Jelena Jovanović, PhD,
corresponding member of SASA

Београд: Музиколошки институт САНУ / Belgrade: Institute of Musicology
SASA, 2018.

Едиција „Звучна ризница“ / Edition “Sound Treasury”

Звучно издање Косово и Метохија – Музичка слика мултикултуралности 50-их и 60-их година XX века представља прву публикацију у оквиру едиције Звучна ризница, базиране на јавном презентовању теренских снимака традиционалне музике из фоноархива Музиколошког института САНУ, а инициране поводом 70. годишњице деловања те научноистраживачке институције.

Значај поменуте звучне публикације, која садржи два компакт-диска и двојезичну књижицу (на српском и енглеском језику), а коју су сачиниле уреднице Данке Лајић Михајловић и Јелена Јовановић, велик је и вишеструк. Најпре, реч је о изузетно вредном звучном корпусу који су од почетка друге половине прошлог века бележиле Милица Илијин и Радмила Петровић, врсне сараднице Музиколошког института САНУ, које су међу првима, након Косте П. Манојловића и Миодрaга А. Васиљевића, оставиле драгоцену звучно сведочење о музичком животу становништва на територији Косова и Метохије. Имајући у виду геокултурни ареал снимљеног материјала, који потиче највећим делом из јужних и северних крајева Косова и Метохије, потом из западних и источних (назначених на Карти 1, стр. 22), тј. из области које су специфичне, међусобно удаљене и различите по својим (не само музичким) карактеристикама, важност ове грађе изузетна је. Она документује музичко стваралаштво различитих етничких заједница – српског, албанског, горанског, турског и ромског становништва у околини Призрена, Средској, Драгашу (ЦД 1), и доминантно српског из насеља тадашње Комуне Лепосавић, уз ређе примере албанског становништва из Руговске клисуре, Дренице, околине Ѓњилана (ЦД 2). Осим тога, репрезентативност публиковане грађе сагледава се и на референтном социокултурном плану, кроз нумере извођене у сеоским и у градским срединама, док је разноврсност ситуационо контекстуалне димензије представљена њиховим (ре)интерпретирањем у различитим приликама – током теренских снимања (у аутентичној функцији или, чешће, у ванконтекстуалним ситуацијама), као и на сценским наступима (углавном концертног и фестивалског типа). Поред, дакле, теренских снимака начињених углавном у приватним амбијентима, од значаја су свакако и јавни наступи припадника различитих музичких култура с репрезентативних концерата, као одраз идеологије и културне политике актуелне у средишњим деценијама XX века.

Назначени критеријуми у селектовању и организовању музичке грађе резултирали су звучним публикацијама са укупно 97 нумера (48 на првом и 49 на другом аудио-диску). С обзиром на поменуто различитост етничког профила извођача и њихову припадност различитим културама, не изненађује хетерогеност музичког материјала, као ни разноврсност првенствено вокалних жанрова с текстовима исписаним на одговарајућим језицима и дијалектима (уз стручну помоћ сарадника и колега из разних институција). С обзиром на изостанак комплетних теренских бележница поједине нумере не садрже потпуне податке о извођачима, а скромност техничког квалитета неких снимака (праћена понекад „акустичким шумом” / „позадинском буком”) није значила њихово неизоставно искључивање у процесу селекције материјала. Јасно је да су такви уреднички потези поводом одабира нумера у вези с циљем документовања разноликијих и обухватнијих музичких стилова.

У складу са геокултурним параметром, први диск садржи примере из јужних области Косова и Метохије, а други из северних, знатно мањим делом из западних и источних крајева те територије.

Већи број нумера на првом звучном диску резултат је теренског рада који су, у непосредном контакту са извођачима, обављале Милица Илијин (1954. у Призрену и 1957. у Драгашу / Призренској Гори) и Рамила Петровић (1967. у Средској), док су остале снимљене на сценској презентацији фолклора (1966. на Смотри у Звечану и 1967. на концертима уприличеним за учеснике XIV Конгреса СУФЈ у Средској и Призрену), као и у српској и албанској основној образовној институцији, турској гимназији и културно-уметничком друштвима у Призрену. Најбројнији су примери који илуструју српску вокалну праксу из обредно-обичајног живота, попут лазаричких, песама извођених на Велигдан (Ускрс), уз обредно нишање/љушање, додолских, крстоношких, жетварских, саборских, сватовских/свадбених и успаванки. Вокалној категорији припадају и мелодије извођене уз игру, интерпретиране како од старијих жена тако и од ученика основних школа, као и шаљиве и љубавне песме опште намене. Музичке и поетске карактеристике песама условљене су њиховом функцијом, а, пре свега, особеним локалним идиомом који се на музичком плану сагледава кроз међужанровско прожимање (постојање заједничког модела старијег стила у лазаричким, Велигданским, жетварским, саборским и свадбеним песмама у Средској) и једногласни, тј. унисони (уз сасвим спорадичну хетерофонију) манир извођења. Искуство и дубља уграђеност у традицији манифестна је у интерпретацији певачица старијег узраста, које се по својим обележјима (карактеристичном тембру, гласовној мимикрији, осцилаторној мелодици узаног опсега, слободном ритмичком систему са мелизмима и дужим извицима и/или понирањем гласом у појединим обредним категоријама), битно разликују од извођења деце (силабичног карактера и сведеније мелодике), што је најтранспарентније у презентацији лазаричких песама од старијих жена и девојчица из Средске (ЦД 1/1). Поређење се успоставља и на релацији сеоског и градског вокалног израза, при чему се песмама „медитеранске“ или „оријенталне“ звучности приписује њихово (вероватно) градско порекло (ЦД 1/15; 20). Поред јасне дводелне и троделне

ДАНКА ЛАЈИЋ-МИХАЈЛОВИЋ & ЈЕЛЕНА ЈОВАНОВИЋ
КОСОВО И МЕТОХИЈА

мере у песмама уз игру, специфичност музичке метрике у појединим примерима овог жанра сагледива је у тенденцији преображавања мере 3/8 у 7/16 (ЦД 1/29, 31), тј. у асиметричну (хемиолну) метричку структуру која од средине XX века постаје све заступљенија у српској пракси Косова и Метохије.

За разлику од женске популације, чија је доминантна улога у очувању и преношењу вокалног (посебно обредно-обичајног) наслеђа, мушки део становништва документује претежно инструменталну и вокалноинструменталну праксу различитих етничких заједница у јужним крајевима Косова и Метохије. У том смислу, српска традиција на првом компакт-диску представљена је певањем уз гусле, свирањем на двама шупељкама, тамбурици и извођењем ансамбла КУД-а „Будућност“ из Призрена (у саставу: хармоника, гитара и дарабука); горанска – мелодијама на зурлама (уз пратњу тупана/тапана) из Драгаша; албанска – певањем уз ударачке инструменте (тапан и даире), свирањем на кавалима из околине Призрена, мелодијама с наступа КУД-а „Хајдар Души“ из Ђаковице; турска – чалгијским ансамблом (уз женске гласове КУД-а „Догри јол“ из Призрена. Стил српског епског певања уз гусле одликује сведена инструментална пратња, скандирани или, пак, динамичан карактер вокалне деонице (ЦД 1/21; 22). Традиционалну структуру макама илустрјуе горанска импровизација на зурлама, чија мелодија је изведена уз бордунску пратњу и доследном техником циркуларног дисања (ЦД 1/23), као и турске вокалне и (вокално)инструменталне нумере уз игру обележене звуком градског чалгијског ансамбла (у саставу: виолина, кларинет, дарабука – ЦД 1/36–42). Специфичан манир женског албанског певања представљен је повременим хетерофоним односом гласова – у паралелним секундама, уз наглашену ритмичку инструменталну пратњу (ЦД 1/26), као и начином мушког вокалног извођења с руком у уху који у комбинацији с паром кавала одражава стил негован у планинским областима (ЦД 1/27). За разлику од препознатљивих и диферентних музичких атрибута албанске и српске сеоске праксе, нумере снимљене у њиховим културно-уметничким друштвима одликује донекле униформан градски (и сценски) израз, у погледу музичких аранжмана са истакнутом деоницом хармонике у ансамблу и вишегласним певањем као хармонски новом врстом звучног обогаћења.

Материјал на другом компакт-диску највећим делом обухвата нумере снимљене приликом теренских истраживања музичког фолклора северног дела Косова и Метохија (околина Лепосавића), током 1963. године. Вокални корпус представљен је, најпре, циклусом сватовских песама извођених у разним тренуцима тог обреда, чије солистичке и дуетске (унисоне или хетерофоно двогласне) интерпретације разноврсне версификационе структуре одражавају манир певања старије сеоске праксе у копаоничком крају (ЦД 2/1–9), који је препознатљив и у лирским песмама опште намене (ЦД 2/21, 25, 26, 27, 29, 31, 39, 40). На исти регионални стил упућују и карактеристике славских песама (ЦД 2/10, 11), песама извођених на Јеремијиндан (ЦД2/18), као и оних интерпретираних у разним приликама које су по својој структури и мелизматици сродне старинским путничким или жетелачким песмама (ЦД 2/22, 24, 41; 29). Значајан број мелодија припада категорији лирских љубавних песама – делу

репертоара и женске и мушке популације. Постојање различитих типова мелодијског обликовања најилустративније је у нумерама истог поетског садржаја, које су изведене на „дугачки (старовремски) глас”, потом на „кратки“ (ЦД 2/30, 31; 32, 33) и „садањски глас” (пример бр. 34), чији називи већ указују на различитост музичких модела, као и на њихову већу заступљеност у пракси старијих или млађих певачица (ЦД 2/32, 33, 34). У сличном смислу, представљени су и примери с варијантним иницијалним стихом, а чији је сасвим другачији извођачки стил могућа последица особених музичких идиолеката у северним областима Косова и Метохије (ЦД 2/37, 38). О старијем начину музичког изражавања сведоче иако малобројне инструменталне играчке нумере, интерпретиране на свирајки / свирали уз гутуралну технику (ЦД 2/14, 19), као и вокално-инструменталне – певање уз гусле – сведеног и речитативног карактера (ЦД 2/12, 13), са специфичном цезуром у певању после деветог слога епског десетерца (ЦД2/12).

Мањи број примера на другом аудио-диску снимљен је на Смотри изворног стваралаштва у Звечану, 1966. године, и на концерту у Призрену 1967. Поред презентованих српских лирских песама и групног начина тужења из Ибарског Колашина, као и инструменталних играчких мелодија у извођењу ансамбла из Коретишта (код Ђилана), представљене су и нумере из праксе албанског становништва из северних, западних (вероватно из Ругова) и југоисточних делова Косова и Метохије (околина Ђилана). Дуетске инструменталне формације у презентацији албанских мелодија резултирају различитим фактурама: унисоним, бордунским или слободнијим односом кавалских деоница (ЦД 2/43; 47); усаглашеним свирањем на два листа (ЦД 2/45); јасним диференцирањем мелодијске линије зурле и ритмичке окоснице тапана (ЦД 2/48). Примери групног (готово доследно унисоног) певања уз окретање тепсије (ЦД 2/44) и наративних песама уз пратњу ћифтелије (ЦД 2/46) представљају типичне форме вокалноинструменталног изражавања албанске популације на Косову и Метохији.

Поред стручних коментара о свакој од заступљених нумера, посебну вредност овог издања представља научна двојезична студија у којој се мултикултуралност обухватније сагледава као историјски динамична мозаична слика (прецизније: скица) сеоских и градских музичких пракси мултиетничких и мултиконфесионалних заједница Косова и Метохије. Употпуњавању таквог мозаика допринело је реферирање уредница на укупну забележену грађу Милице Илијин и Радмиле Петровић (из назначених области), похрањену у архиву Музиколошког института САНУ, као и на литерарне јединице посвећене појединим облицима музичког изражавања на овом простору. Изузетна усаглашеност стручног текста и селектованог звучног материјала даје додатни квалитет овој публикацији, у погледу дигиталног репрезентовања резултата етномузиколошких (и етнолингвистичких) проучавања конкретне, ареално оријентисане архивске грађе, као и у домену даљег развоја „примењене науке” која доприноси очувању нематеријалног културног наслеђа. Са историјског и културног становишта, значај технички узорно опремљеног издања

ДАНКА ЛАЈИЋ-МИХАЈЛОВИЋ & ЈЕЛЕНА ЈОВАНОВИЋ
КОСОВО И МЕТОХИЈА

Косово и Метохија – Музичка слика мултикултуралности 50-их и 60-их година XX века потцртан је и чињеницом да је то прво публикувано и широј јавности доступно сведочење о традиционалној музици становништва с назначеног простора и у назначеном времену. Издавање ове студије и ових снимака представља у сваком смислу велики подухват – и изузетно вредно остварење.

Мирјана Закић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

78

МУЗИКОЛОГИЈА : часопис Музиколошког
института САНУ = Musicology : journal of the Insti-
tute of Musicology SASA / главни и одговорни
уредник = editor-in-chief Александар Васић. - 2001,
бр. 1- . - Београд : Музиколошки институт САНУ,
2001- (Београд : Скрипта Интернационал). - 25 cm

Полугодишње. - Текст на срп. и више светских
језика. - Друго издање на другом медијуму:
Музикологија (Online) = ISSN 2406-0976
ISSN 1450-9814 = Музикологија
COBISS.SR-ID 173918727
